

Tulevaisuuden kunta

Ville Nieminen @ViVaNieminen

**Sote lähtee, työllisyys tulee: millainen
on kunta tulevaisuudessa?
Rakennamme tulevaisuuden kuntaa
yhdessä! Tavoitteena ovat Uudet
kestävät kunnat.**

Kaiken takana on kunta. Kunnan tukena Kuntaliiton
kehittämis-, innovaatio- ja tutkimuspalvelut.

Polku tulevaisuuden kuntiin

Sektoriministeriö
ohjaa

TE2024- uudistus

”Kunnat
työllisyyden ja
elinkeinotoiminnan
edistäjinä”

Yhteisiä
asiakkaita ja
prosesseja

SOTE- uudistus

”Kunnat ja
SOTE”

Yhteistyö
hv-
alueiden
kanssa

Sektoriministeriö
ohjaa

Lyhyen aikavälin muutoksismykset

Uutta kuntaa rakennetaan myös muiden strategisten teemojen kautta

- Koulutuspalvelujen saavutettavuus ja perusopetuksen kestävät rakenteet
- Kestävät yhdyskunnat, ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen varautuminen
- Sosiaalisesti kestävät kunnat
- Digitalisaatio, digikyvykyys ja alustatalous
- Kuntademokratian tilanne, tulevaisuus ja uuden valtuustokauden tuki
- Kaupungit kestävän kasvun rakentajina

Uuden kunnan rakenne

Kestävä kuntatalous

Rahoitusjärjestelmä
muotoutuu uudistuksessa
VOSien kautta. Kuntatalous
uudistuu radikaalisti

Rahoituslinjausten
uusi tarkastelu ja
jatkokehittäminen

Työllisyyden
edistämisen
järjestämis-
vastuun
yhteistyö

Keskeisten
sidosryhmien
roolit
(maakuntaliito
t,
koulutuskunta
-yhtymät, 3.
sektori,
yritykset...)

Valtionohjaus

EU:n ohjaus,
vihreä siirtymä

Valtio- ja
kuntasuhteen
uudistaminen

Kuntakentän
heterogeenisyys
ja tehtävien
eriyttäminen

Uudet kestävät kunnat

Toimiva arki ja
elinympäristö

Kuntajohtamisen
ja demokratian
tulevaisuus

Kuntakonsernien
rooli

Uusien kestävien
kuntien ja
hyvinvointi-alueiden
roolit, tehtävät ja
yhteistyö

Sivistys- ja
elinvoimakunta

Tulevaisuuden hyvinvointialueet

KUNTA-
LIITTO

Pitkän aikavälin visiot uudistumisesta

Kuntien arkea muovaavat ilmiöt

Kärjistävä kulttuuri

Moninaistuva vaikuttaminen ja päätöksenteko

- Moninapaistuva globaali järjestelmä
- Asukkaat ja yhteisöt kumppaneina
- Identiteettipolitiikka
- Uudet demokratian muodot
- Monikulttuuristuminen

Älykkään teknologian murros

Uusi hyvinvointi

- Älykäs hyvinvointiteknologia
- Elämäntapojen muutokset
- Algoritmien valta

Arvojen eriytyminen
Madaltunut luottamus asiantuntijoihin

Ilmastonmuutos, luontokato ja hupenevat luonnonvarat

Väestö ja alueellinen erilaistuminen

- Ikääntyminen
- Matala syntyvyys
- Kaupungistuminen
- Kasvava maahanmuutto

Segregaatio
Syrjäytyminen

Yllätysten talous

Jatkuva oppiminen ja uudistuminen

- Työelämän murros
- Kokeilukulttuuri
- Etätyö
- Matalat organisaatiot
- Digitalisaatio
- Alustatalous

Monipaikkaisuus
Kestävyyssvaje

Tehtävien ja vastuiden uusjako. Tulevaisuuden kunnat, alueet ja valtio
Sote-uudistus ja hyvinvointialueet jatkossa
Työllisyyspalvelut kunnille

KUNTA
LIITTO

VM:n virkamiesvalmistelun keskusteluun nostamat kuntapolitiikan tulevaisuuden skenaariot

- 1) Vahva toiminnallinen kehittäminen (rohkea toiminnan uudistaminen, lainsäädännön väljentäminen, valtion ”perälauta”)
 - 2) järjestämiskriteerejä palveluihin (säädetty järjestämiskriteerit määriteltyihin palveluihin, yksityiskohtainen lainsäädäntö, kuntien välinen yhteistyö ja liitokset)
 - 3) yhtenäiskuntamallista irtautuminen (erilaiset hallinnolliset ja tehtävälliset ratkaisut, vaiheittainen tarvelähtöinen eteneminen, määritellyt palvelut/tehtävät)
- VM:n keskustelu raportin perusteella jatkuu mm. eduskunnan/kansallisen tason poliittisten päättäjien sekä kuntien kanssa.

Tulevaisuuden kunnan roolit

Sivistys

Elinkeino ja työllisyys

Kehittäjä ja kumppani

Elinympäristö

Hyvinvointi, osallisuus
ja yhteisö

Itsehallinto

Hyvinvointi, osallisuus ja yhteisö

Hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys korostuvat tulevaisuudessa

Kuntien rooli hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakentajina korostuu tulevaisuudessa. Onnistuminen edellyttää onnistumista muissakin kunnan rooleissa. Kunta toimii hyvinvoinnin mahdollistajana.

Hyvinvoinnin edistämistä ja ongelmien ennaltaehkäisyä

- Kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia vahvistetaan mm. turvallisuudessa, terveellisissä elintavoissa, liikkumisessa ja kulttuurissa.
- Yhteistyö asukkaiden, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja kunnan eri toimialojen välillä on tärkeässä asemassa.
- Hyvinvoinnin globaalit haasteet yleistyvät.

Kunta vahvistaa osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä torjuu eriarvoisuutta

- Kunta on merkittävä osallisuuden ja yhdenvertaisuuden ylläpitäjä.
- Kunnat toimivat osallistumisen, kohtaamisen ja vaikuttamisen alustoina.

- Kunnissa keskitytään huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden kierteen katkaisuun sekä tasapuolisten elämän perusedellytysten luomiseen.

Kunta vaalii yhteisöllisyyttä

- Kunnalla on olennainen merkitys paikallisen yhteisöllisyyden luojana.
- Paikallinen yhteisöllisyys on innostuneita kuntalaisia, jotka toimivat yhteisen hyvän eteen ja näkevät yhteisön hyvinvoinnin tavoittelemisen arvoisena.
- Yhteisöllisyys on arvokas voimavara kunnan toiminnassa.
- Elinvoimaisen yhteisön ja kunnan edellytys on hyvinvoiva kuntalainen.

Kehittäjä ja kumppani

Kehittäjä ja kumppani luo puitteet menestykselle

Tulevaisuuden kunnissa siirrytään kohti matalempia organisaatiorakenteita. Yhä merkittävämpi osa kunnan toiminnoista tapahtuu verkostoissa, joissa toimitaan tasavertaisina kehittäjinä jakaen tietoa, osaamista ja menestymisen mahdollisuuksia.

Kunta luo mahdollisuuksia

- Kunta tukee yhteistyötahojensa onnistumista, luo mahdollisuuksia ja hyödyntää uudenlaisia kumppanuuden muotoja.
- Kunnat tekevät yhteistyötä ja jakavat tietoa ja osaamista läheisesti hyvinvointialueiden kanssa.
- Aktiivisten kuntalaisten ja yhteisöjen merkitys korostuu. Taloudellisten avustusten lisäksi kunta tukee yhteisöjä ja yhdistyksiä monin eri tavoin.

Kestävän kehityksen merkitys kasvaa

- Kunnan tehtävänä on omien toimenpiteidensä lisäksi aktivoida alueen toimijoita kestäviin elämäntapoihin ja ratkaisuihin.
- Kunnat ratkovat globaaleja ilmiöitä ja haasteita paikallisesti.

Tiedon keräämistä ja ennakkoluulottomuutta

- Uudenlaiset kumppanuuden muodot synnyttävät innovaatioita ja parempia palveluita, lisäävät työllisyyttä ja luovat aitoa osallisuutta.
- Kunnan eri toimialoilta kerätään tietoa yhä systemaattisemmin, ja sitä hyödynnetään edelleen kunnan kokonaisvaltaisessa kehittämisessä.
- Teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita kokeillaan ennakkoluulottomasti uusiin toimintoihin ja palveluiden tuottamiseen.
- Päätöksenteko on avointa ja tietoa välitetään aktiivisesti kunnan sisällä ja sen ulkopuolelle.

Itsehallinto

Itsehallintorooli vahvistaa identiteettiä ja paikallisuutta

Kunnat ovat itsehallinnollisia alueita, joissa valta on kuntalaisilla. Erilaiset kuntalaiset hoitavat yhdessä yhteisiksi katsomiaan asioita ja tekevät valintoja hyvinvointinsa ja alueensa kehittämisen edistämiseksi. Tulevaisuudessa kuntien itsehallinnossa on kyse yhä vahvemmin myös erilaisten kulttuurien kohtaamisesta.

Kuntalaisuuden käsite muuttuu

- Kuntalaisuus saa uusia muotoja työn ja asumisen sekä digitaalisten ympäristöjen kasvaessa.
- Jokainen kunta joutuu pohtimaan identiteettiään uudestaan yhdessä alueen toimijoiden kanssa.
- Paikallisesti tiedetään parhaiten, mitä alueen asukkaat, yritykset ja yhdistykset tarvitsevat.

Digitaalisuus laajentaa maantiedettä

- Nopeasti digitalisoituva maailma tarjoaa kunnille sekä haasteita että mahdollisuuksia.
- Teknologian kehityksen myötä palvelut ja sosiaalinen vuorovaikutus eivät ole sidottuja aikaan ja paikkaan.

- Tulevaisuudessa kuntien johtamisella on yhä vahvempi kansainvälinen kytkös.
- Paikallisten päätösten vaikutukset kansalliselle ja kansainväliselle tasolle on otettava kunnissa huomioon.

Kunta on kuntalaisen koti

- Itsehallinto vahvistaa paikallista yhteisöä, mutta on myös osa koko suomalaista hyvinvointia ja menestystä.
- Kriisien keskellä paikallisella itsehallinnolla on selvä rooli varautumisessa ja turvallisuudessa.
- Vahva itsehallinto on tärkeä osa kuntalaisen identiteettiä: kunta on kuntalaisen koti.

Sosiaalisesti kestävä osallisuus – Miten kehitetään yhteisön resilienssiä?

Sosiaalisesti kestävän osallisuuden askelmat

**1. taso
Perusteet**

**2. taso
Päätöksenteko**

**3. taso
Palvelut ja toiminta**

**4. taso
Kuntalaiset ja yhteisöt**

KUNTA-
LIITTO

1. taso

Perusteet

Onko kunnassa tarvittava osallisuusosaaminen?

Onko osallisuustyöhön riittävät resurssit?

1. taso: Perusteet

- **Ymmärrys**

- Ymmärretäänkö, mitä osallisuus tarkoittaa eri kohderyhmille?
- Ymmärretäänkö, mitkä ovat hyvinvoinnin osatekijät?
- Ymmärretäänkö sosiaalisen, taloudellisen sekä ekologisen kestävyysperusteet?

- **Osaaminen**

- Onko kunnassa tarvittava osallisuusosaaminen?
- Osataanko hyödyntää osallisuuden eri menetelmiä erilaisille kohderyhmille?

- **Resurssit**

- Onko osallisuustyöhön riittävät resurssit?

- **Toimintakulttuuri**

- Kuunnellaanko eri kohderyhmiä?
- Onko kunta helposti lähestyttävä?
- Tukeeko kuntastrategia monikanavaista osallisuutta

- **Tieto ja asiakasymmärrys**

- Hyödynnetäänkö tietoa johtamisen tukena?
- Ymmärretäänkö erilaisten kuntalaisten tarpeita, mahdollisuuksia ja rajoitteita?

2. taso

Päätöksenteko

Kuunnellaanko keskeisimpiä kohderyhmiä?

Viestitäänkö vastapäätöksenteon jälkeen vai jo valmistelun aikana?

Onko päätöksenteko avointa?

Onko kunta valmis muuttumaan ja kokeilemaan?

2. taso: Päätöksenteko

- **Päätöksentekoon osallistaminen**
 - Käytetäänkö päätöksenteon yhteydessä erilaisia osallistamisen menetelmiä?
- **Eri väestöryhmien tarpeiden tunnistaminen**
 - Kuunnellaanko keskeisimpiä kohderyhmiä?
- **Päätösten vaikutusten ennakoarviointi eri kohderyhmien näkökulmasta**
 - Arvioidaanko päätösten vaikutuksia kohderyhmittäin?
 - Osallistetaanko arviointiin tavallisia kuntalaisia?
- **Osallistava ja osallistuva hallinto**
 - Onko kunnan imago mukaan ottava ja helposti lähestyttävä?
 - Ottaako kunta osaa paikalliseen keskusteluun mm. somessa?
 - Onko kunta valmis muuttumaan ja kokeilemaan?
 - Onko päätöksenteko avointa?
- **Viestintä**
 - Viestitäänkö vasta päätöksenteon jälkeen vai jo valmistelun aikana?
 - Viestitäänkö valmisteltavista asioista monikanavaisesti?
 - Varmistetaanko, että eri kohderyhmät saavat tietoa kunnan toiminnasta ja päätöksistä heille luonnollisista kanavista?

3. taso

Palvelut ja toiminta

Kehitetäänkö palveluita yhdessä käyttäjien ja sidosryhmien kanssa?

Otetaanko kaikessa toiminnassa ja sen kehittämisessä huomioon erilaiset ihmiset ja erilaiset elämänvaiheet?

Osataanko asiakkaita kohdata arvostavasti?

3. taso: Palvelut ja toiminta

- **Kehittäminen/Yhteiskehittäminen**

- Kehitetäänkö palveluita yhdessä käyttäjien ja sidosryhmien kanssa?
- Onko kuntalaisilla mahdollisuus itse ideoida toimintaa?

- **Palvelukohtaaminen**

- Osataanko asiakkaita kohdata arvostavasti?
- Miten varmistetaan palvelukohtaamisen laadukkuus?

- **Ihmislähtöisyys**

- Otetaanko kaikessa toiminnassa ja sen kehittämisessä huomioon erilaiset ihmiset ja erilaiset elämänvaiheet?

- **Avoimuus, ketteryys, matalakynnys ja valmius muuttua**

- Onko kuntaan helppo ottaa yhteyttä?
- Saako kuntalainen helposti tietoa kunnan toiminnasta?
- Miten käsitellään kehitysideoita?

- **Yhteistyö ja kumppanuudet**

- Tehdäänkö yhteistyötä eri toimijoiden kanssa?
- Onko kunnassa kumppanuussopimuksia järjestöjen kanssa?
- Hyödynnetäänkö yhdistyksiä kokemusasiantuntijoina?

4. taso

Kuntalaiset ja yhteisöt

Rakentaako kunta tietoisesti paikallisyhteisön resilienssiä?

Tukevatko kunnan eri toimialat kuntalaisten sosiaalisia suhteita?

Tarkastellaanko kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa vaikutuksia ja vaikuttavuutta hyvinvoinnin näkökulmasta?

4. taso: Kuntalaiset ja yhteisöt

- **Yksilön rooli**

- Tunnistetaanko yksilön rooli sosiaalisessa kestävydessä?
- Tukevatko kunnan eri toimialat kuntalaisten sosiaalisia suhteita?
- Miten ehkäistään yksinäisyyttä?

- **Yhteisöt ja yhteisöllisyys**

- Tuetaanko yhteisöjä ja yhdistyksiä?
- Onko yhteisöillä mahdollisuuksia kehittää kaupunkiyhteisöä?
- Rakentaako kunta tietoisesti paikallisyhteisön resilienssiä?

- **Ennaltaehkäisevä rooli**

- Tunnistetaanko eri palveluissa niiden ennaltaehkäisevä rooli?
- Tunnistetaanko eri palveluiden vaikutukset kestäväan kehitykseen?

- **Vaikuttavuus ja tavoiteorientoituneisuus**

Tarkastellaanko kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa vaikutuksia ja vaikuttavuutta hyvinvoinnin näkökulmasta?

- Ohjaako toimintaa kuntalaisten hyvinvointi ja kestäväan kehitykseen liittyvät tavoitteet?

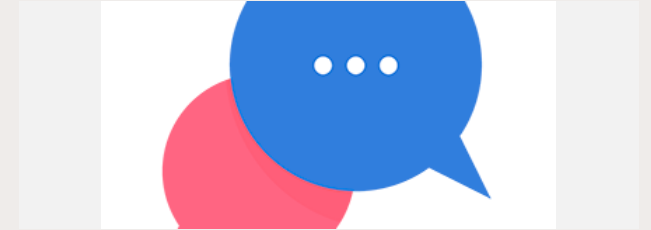
Kolme pointtia yhteisöllisestä tulevaisuuden kunnasta

**Kunta on
tulevaisuudessa
entistä lähempänä
ihmistä**

**Kestävä kehitys on
globaalin ja lokaalin
yhdistävä viitekehys**

**Yhteiskehittäminen on
ratkaisu oli kunnan
skenaario mikä
tahansa**